

ODEŠLI

VALENTIN POSPÍŠIL (26.3. 1912 – 12.11. 1999)

Po krátké těžké nemoci zemřel v listopadu tohoto roku nestor moravské bryologie. Zpočátku působil ve školství a ochraně přírody. Velkou část svého života věnoval studiu mechorostů a práci pro botanické oddělení Moravského zemského muzea. Zabýval se fytogeografií, ekologií, taxonomií a ochranou mechů a rovněž bryofloristikou méně prozkoumaných oblastí Moravy. Byl zakládajícím členem bryologicko-lichenologické sekce a v prvních letech i jejím předsedou. Vedl nespočet určovacích kurzů a exkurzí. Jeho myšlenkový a významnou měrou také materiální odkaz bude zdrojem poučení pro řadu dalších bryologů.

Více informací naleznete v pracích: Smejkal M.a Vicherek J., *Preslia* 44: 379-382, 1972; Špaček J., *Čas. Mor. Mus.* 56-57 (1971-1972): 385-397, 1973; Smejkal M.a Vicherek J., *Preslia* 55: 181-183, 1983; Špaček J., *Čas. Mor. Mus.* 68: 213-216, 1983; Novotný I., *Bryonora*: 8: 13, 1992; Váňa J., *Bryonora* 8: 14, 1992; Špaček J., *Čas. Mor. Mus.* 78: 215-218, 1993; Novotný I., *Bryonora* 19:20, 1997.

Svat'a Kubešová

R Ů Z N Ě

Recenze

Ryszard Ochya (1998): The moss flora of King George Island, Antarctica. – 278 p., W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, ISBN 83-85444-60-2, US\$30.00.

Tato nová mechová flóra Ostrova krále Jiřího, poskytuje jedinečnou příležitost k detailnímu seznámení s mechy rostoucími na největším ostrovu v souostroví Jižní Shetlandy. Jedná se o první moderní flóru mechů západní Antarktidy.

V úvodu nás autor seznamuje s různými pohledy na fytogeografii antarktického biomu. Druhá kapitola podrobně popisuje studovaný Ostrov krále Jiřího, jeho topografii, geologii, klima a lidské aktivity. Představu o zdejší krajině nám pomohou též zdařilé barevné fotografie a mapky. Poutavé čtení poskytuje kapitola popisující historii bryologických výzkumů. Základní materiál pro tuto flóru poskytly především vlastní sběry (3000 dokladů mechů, jätrovek, lišejníků a cévnatých rostlin sebraných na 106-ti lokalitách). Autor se snažil prostudovat též všechny historické kolekce mechorostů z Antarktidy a až na minimální výjimky byl úspěšný (měl k dispozici všechny typové doklady taxonů popsanych z této oblasti). Na formování vegetace se podílely především geografická izolace Antarktidy a chladné klima. Dominuje tundra, jejímiž hlavními komponenty tvoří mechy a lišejnky. Z cévnatých rostlin jsou zastoupeny pouze dva druhy: *Deschampsia antarctica* (Poaceae) a *Colobanthus quitensis* (Caryophyllaceae).

Další kapitola řeší bryogeografické otázky. Bipolární a pan-kontinentální druhy představují více než polovinu počtu druhů, druhou největší skupinou jsou jižní temperátní druhy, které společně se subantarktickými druhy tvoří téměř 40 % celkové flóry. Nízký podíl endemismu a vysoké procentické zastoupení bipolárních druhů naznačují, že mechová flóra Ostrova krále Jiřího je relativně mladá. Mechová flóra ostrova čítá 61 druhů patřících do 33 roků z 15-ti čeledí. Vezmeme-li v úvahu celkovou druhovou chudost jednotlivých oblastí jižní polokoule, můžeme zdejší mechovou flóru považovat za relativně druhově bohatou. Jen 3 čeledi, 7 roků a 10 druhů je pleurokarpních, tedy obecně rostlin spíše mezických, rostoucích v pozdních sukcesních stadiích. Akrokarpní mechy silně převažují. Jsou jimi převážně xerofilní zástupci čeledi Pottiaceae (7 druhů)

a časné sukcesní taxony čeledi Bryaceae (9 druhů). Nejhojnější jsou ale především mechy z čeledi Grimmiaceae (11 druhů), které hrají významnou roli v terestrické vegetaci tohoto ostrova. Na úvodní stránce této flóry najdeme obrázek nápadného antarktického endemita *Schistidium halinae*. Nově je zde vymezen rod *Ortotheciella* (dříve podrod rodu *Pseudoleskea*) s jediným druhem *O. varia* (syn. *Amblystegium varium*).

Systematická část zahrnuje klíč k určování rodů, popisy čeledí, rodů a klíč k určování jednotlivých druhů s jejich popisy. Celkový vzhled každého druhu a detaily rozlišovacích znaků jsou znázorněny na velmi zdařilých tabulích. U každého druhu je uvedena jeho ekologie, fytogeografie a rozšíření na Ostrově krále Jiřího. Je uveden seznam všech známých lokalit a rozšíření je znázorněno též na mapkách.

Závěrem je možno autorovi poblahopřát k vytvoření tohoto svěžího, moderního díla, které předchází Illustrated moss flora of Antarctica, na níž v současnosti R.Ochyra pracuje spolu s R.I. Lewis-Smith a svojí ženou Halina Bednarek-Ochyra.

I. Novotný

Publikaci **Katalog lišejníků České republiky** (A.Vězda a J.Liška 1999) je možno zakoupit v knihovně Botanického ústavu AV ČR v Průhonících za cenu 135 Kč. Cena pro zahraničí je 28 DM, pro Slovensko 160 Kč (vše bez poštovného).

Ve Slovenském národním muzeu v Bratislavě byla dne 22.7. zahájena výstava „Lišajníky – ohrozené partnerstvo“. Komisařkou výstavy byla E.Lisická. Expozice mj. zahrnovala kolekci barevných fotografií lišejníků na velkém formátu autorů J.Haldy a H.Wójciaka (Polsko). Výstava trvala do 17.10.1999.

Ve dnech 16.–19.9.1999 se konalo **mezinárodní sympóziem „Lebensraum Blockhalde“** pořádané Univerzitou J. E. Purkyně v Ústí n. L. pod vedením doc. K. Kubáta (jednač řečí byla němčina a angličtina). První dva dny vyplnil maratón přednášek domácích (Brno, Č. Lída, Č. Budějovice, Litoměřice, Praha, Ústí n.L.) i zahraničních odborníků (Bonn, Jena). Suté byly prezentovány zejména z hlediska historického, geomorfologického, zoologického a botanického. Zaznělo zde několik příspěvků o mechorostech (M. Hachtel & K. Weddeling; S. Kubešová; L. Němcová). Zároveň byly prezentovány postery. Dva z nich byly lichenologicky zaměřené a pocházely z pera J. Boka (severní suť vrchu Kamenec v Českém středohoří) a Š. Bayerové & P. Karlíka (suté v Brdech). Navázání kontaktů a získání nových poznatků umožnily rovněž následující exkurze na významné lokality Kamenec, Plešivec a Boreč. Příspěvky přednesené na sympóziu spolu s rozšířenými abstrakty prezentovaných posterů, vyjdou v roce 2000 ve zvláštním sborníku Acta Universitatis Purkynianae – Biologica. Vedení sympózia patří dík za úspěšnou organizaci celého setkání.

Š. Bayerová

Ve Staré Lesné ve Vysokých Tatrách se ve dnech 15.–20.8. konala **exkurze BLAM** (Bryologicko-lichenologická pracovní společnost pro střední Evropu). Akci organizačně zajišťovali A.Lackovičová, E.Lisická a I.Pišút, na vedení exkurzí se dále podíleli Z.Kyselová a R.Šoltés. Celkem se exkurzi zúčastnilo 56 účastníků ze 7 zemí.

Ve dnech 3.-8. září se v Barceloně uskutečnil již čtvrté **symposium IAL** pod názvem „Progress and Problems in Lichenology at the Turn of the Millenium“.